

אדוני ראש הממשלה,

הנדון: דו"חות ועדת החקירה - מלחמת יום הכפורים

תגובתי הראשונה על ה-דו"ח החלקי הראשון של "ועדת החקירה - מלחמת יום הכפורים" נמסרה בישיבת הממשלה מיום 2.4.74 (רצ"ב כנספח א').
עתה משהגישה הועדה לממשלה את ה-דו"ח האחרון, אני מוצא לנכון להגיש לך תזכיר זה, אגב משאלה להפיצו בין חברי הממשלה ולהניחו על שולחנה.
יש עמי הרבה השגות חמורות על דו"חות הועדה ואני רואה חובה לעצמי לתת להן ביטוי, אך מטרת התזכיר מוגבלת: להבהיר סוגיות שנדונו ע"י הועדה ואשר לצערי הוסקו בהן מסקנות בלתי נכונות לחובתי, מבלי שניתנה לי האפשרות להשמיע טענותי ולהביא ראיות, כדי לסתור הנחות שעליהן התבססו מסקנות אלה.

תחילה, כמה השגות על נוהל הדיון בוועדה: סעיף 15 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968 קובע, כי "ראתה ועדת חקירה שפלוגי עלול להיפגע מן החקירה או מתוצאותיה, יודיע לו יושב ראש הועדה במה הוא עלול להיפגע ויעמיד לרשותו, בדרך שימצא לנכון, את חומר הראיות הנוגע לאותה פגיעה והנמצא בידי הועדה...".
המשך סעיף זה קובע, כי אדם שהודע לו כאמור, רשאי להתייצב בפני הועדה, אם בעצמו ואם על ידי עורך דין, להשמיע דברו ולחקור עדים, אף אם כבר העידו לפני הועדה, ורשאית הועדה להתיר לו להביא ראיות, והכל בעניין הפגיעה, כאמור.

סעיף 15 עמד במרכז דיוני הכנסת על הצעת החוק. כדי לא להרחיב את היריעה יתר על המידה, די אם אביא מדברי שניים מחברי הכנסת שהשתתפו בדיון:

ח"כ חיים צדוק(כתוארו אז) אמר:

"אבל משהחליטה, לפי שיקוליה, החלטה האומרת שפלוגי עלול להיפגע, נדמה לי שכל שאר הזכויות הן בבחינת תוצאה אוטומטית של ההחלטה העקרונית הזאת, כלומר, משהחליטה הוועדה, אם ביוזמתה ואם על פי בקשת האיש, כי פלוגי עלול להיפגע מן החקירה המתנהלת, הרי התוצאה צריכה להיות - ללא צורך בהחלטות נוספות כלשהן - שאותו אדם יקבל הודעה ובה ייאמר שהוא עלול להיפגע ותינתן לו האפשרות לעיין בחומר הראיות, שממנו הוא עלול להיפגע, והוא יוכל להתייצב לפני הוועדה, אם בעצמו ואם על ידי עורך דין. הייתי רוצה גם לקבוע שתינתן לו ההזדמנות לעשות את כל הדברים האלה עוד בטרם ייקרא להעיד לפני הוועדה" (דברי הכנסת כרך 50 עמ' 594).

ושר המשפטים אז, יעקב שמשון שפירא, אמר:

"אני מקבל כרצון רב את תיקון השיבוש, שנפל בסעיף 15(א). בסעיף 15(א) כתוב: "ראתה וועדת חקירה שאדם פלוגי עלול להיפגע על ידי החקירה, רשאי היושב ראש, ביוזמתו או לפי בקשתו של אותו אדם, להודיע לו במה הוא עלול להיפגע ולהביא לידיעתו, בדרך שימצא לנכון, את הראיות בנדון, שבידי הוועדה או בידי מי שהוטל עליו לאסוף חומר לפי סעיף 13". נשמעה כאן טענה מפי חבר הכנסת צדוק וחברי כנסת נכבדים אחרים, שבעניין זה לא צריכה להיות שום אלטרנטיבה. אם ראתה וועדת חקירה שאדם פלוגי עלול להיפגע על ידי חקירה, חייבים להודיע לו על כך וחייבים לתת לו

את האפשרות להיות מיוצג ולהתגונן. את התיקון הזה אני מקבל ברצון רב" (דברי הכנסת כרך 50 עמ' 879).
חדברים המובאים לעיל מדברים בעד עצמם.

הועדה הסבירה ב-דו"ח כי לא הפעילה את סעיף 15 "...כאשר עדותו של פלוני כמות שהיא הביאה לידי הסקת מסקנה לחובתו (מעין הודאת בעל דין) או כאשר מסקנה כזאת נבעה ממסמך שהוא היה צד לו או מזכרון דברים או פרוטוקול על דיונים שבהם השתתף. אך לא הסקנו שום מסקנה ממסמכים לחובתו של עד, בלי שניתנה לו ההזדמנות להתייחס בעצמו לתוכן המסמך..." (עמ' 5 ל-דו"ח החלקי הראשון).

לדעתי, הפירוש שהועדה נתנה לסעיף 15 אינו תואם את כוונת המחוקק, ויישומו, הלכה למעשה, במהלך עבודת הועדה, גם פגע בעקרונות הצדק הטבעי. לא יתכן, ששיקולי יעילות יבואו על חשבון מיצוי מלא והוגן של הזכויות, אשר המחוקק העניק לאדם העלול להיפגע מן החקירה. בעניין חיוני כזה אין מקום לפשרה.

הייתי זכאי, מעל לכל ספק, לקבל הודעה - מראש ולפני הסקת המסקנות - על הפגיעה שעלול אני להיפגע, וכן כי יופעלו לגבי הוראות סעיף 15 לחוק, דבר שכידוע לא נעשה.

בעת מתן עדותי לא יכולתי לדעת באילו נושאים הנחתי את דעת הועדה ובאילו הסיקה הועדה מסקנות לחובתי. חשיבות עניין זה היא בעיקר, לגבי נושאים שלא נשאלתי עליהם, לא התייחסתי אליהם, או לא הרחבתי עליהם את הדיבור.

מכיוון שעם תחילת עדותי שאלתי את הועדה ביחס להפעלת סעיף 15 ונאמר לי "שעוד לא הגיע הזמן לכך", הנחתי כי אם וכאשר יגיע הזמן

תינתן לי הזדמנות נאותה להוסיף ולהבהיר שאלות, שבהן עלולה הועדה להתרשם לחובתו. רק בישיבה מיום 18.3.74, שהיתה עדותי האחרונה לפני ה-דו"ח החלקי הראשון וכאשר הוזמנתי להשיב על 3 שאלות להבהרה (13 יום בלבד לפני פרסומו וכשלושה וחצי חודשים לאחר תחילת החקירה) הוסבר לי, לראשונה, הפירוש של הועדה לסעיף 15 (מצ"ב כנספח ב' צילום של קטע הפרטיכל של ישיבת הועדה מיום 18.3.74, הכולל את ההסבר).

נראה לי כי הייתי זכאי לדעת, עוד לפני תחילת עדותי, מה הפירוש של הועדה לסעיף 15. לצערי, הועדה לא מצאה לנכון לעשות זאת. אוסיף עוד, כי לאחר פרסום ה-דו"ח החלקי הראשון פניתי פעמים אחדות לועדה וביקשתי להתייבב בפניה כדי להוכיח, בדברים שהועדה טרם שמעה מפי, כי לא היה מקום לקביעותיה ביחס לאחריותי האישית, אך לא ניתנה לי ההזדמנות לכך.

הועדה לא נהגה אף לפי הפירוש המוגבל של סעיף 15, בעניין חשוב, שבו נקבעה מסקנה לחובתו, כפי שאבהיר בהמשך התזכיר.

במקום שהועדה לא נהגה בו על פי הוראות סעיף 15, פוגע הדבר באפשרות למצות את האמת, ובכך נשמט היסוד החוקי והמוסרי לממצאיה ולמסקנותיה.

אעבור עתה לדון בנושאים לגופם.

אחת הקביעות העיקריות ב-דו"ח החלקי הראשון, שבהן החליטה הועדה לחובתי, היתה "...שלא עשה מאמץ של ממש להגיע להערכת-מפקד משלו. האמצעים לכך היו בידו, בין היתר בצורת מידע חשוב שהופץ ללשכתו(ריכוז של מודיעין צבאי-טכני), ושכנראה לא נשקל על ידו כראוי"(עמ' 23 ב-דו"ח החלקי הראשון).

לרמטכ"ל הערכת-מפקד משלו, שאינה זהה בהכרח להערכת המוגשת לו ע"י אגף מודיעין. כך, למשל, בימי המתיחות באפריל-מאי 73, הגעתי להערכה משלי, שהיתה שונה מהערכת אמ"נ. אך הערכת-מפקד אינה נעשית בחלל ריק, אלא חייבת להתבסס על נתונים. הרמטכ"ל מקבל מ-אמ"נ את ה"מודיעין"(וכך היה מצב הדברים ב-צה"ל מאז ומתמיד), הליבו חומר מעובד על סמך הידיעות המצטברות ב-אמ"נ ממקורות שונים. חומר זה מופץ בלקטים וביניהם לקט מודיעין צבאי-טכני, שאינו מיועד לכלול ידיעות בעלות אופי התרעתי, אלא כולל ידיעות בנושאים כלליים וטכניים. כן מקבל הרמטכ"ל לעתים ידיעות נבחרות, לפי בחירת אמ"נ.

רק לאחר המלחמה נודע לי, לתדהמתי, כי עד ערב המלחמה הגיעו ל-אמ"נ כ-400 מברקים בעלי אופי התרעתי, שאחדים מהם התיחסו מפורשות לפתיחת המלחמה, ותוכנם של כל אלה לא הובא כלל לידיעתי. כך גם לגבי המסמך שחובר ע"י סגן בנימין סימן טוב והנזכר בסעיף 26 של ה-דו"ח החלקי הראשון.

אני משוכנע שאילו היו כמה מאותם מברקים מובאים לידיעתי, עשוי הייתי להגיע לכלל הערכת-מפקד שונה מזו שהיתה ל-אמ"נ ערב המלחמה, כשם שהגעתי להערכה משלי, שונה מזו של אמ"נ, בימי המתיחות של מאי 1973. אולם לרשותי עמדו הנתונים והמידע עליהם התבססה הערכת אמ"נ ואשר הועברו

אלי עד ערב המלחמה, ואלה לא היו עשויים להביאני להערכת-מפקד השונה
מזו של הערכת אמ"נ.

הועדה קבעה ב-דו"ח החלקי הראשון (עמ' 23 לדו"ח החלקי הראשון)
ש"נצחוננו" של אמ"נ, כאשר המתיחות הקודמת במאי 1973 עברה בשלום,
כפי שהעריך אמ"נ, "...החליש, כפי הנראה, את ערנותו של הרמטכ"ל
בימים שקדמו למלחמת יום הכפורים...".

נצחוננו של אמ"נ, בהערכתו במאי 1973, הוסיף אמנם אמינות
להערכת אמ"נ, אך אין יסוד למסקנה שהוא "החליש" את ערנותי. אמצעי
הכוננות שנקטתי נבעו מערנותי ולא התחייבו מהערכת אמ"נ ואף על מצב
כוננות ג' ועל פקודות מכינות לקראת גיוס מילואים החלטתי ביוזמתי
ומתוך ערנותי, ולא לפי המלצה כלשהי.

בתקשר זה אבקש לציין, כי כאשר הציגה הועדה לעצמה את השאלה,
אם שר הבטחון התרשל במילוי תפקידו בעניינים שהיו בתחום אחריותו(עמ'
28 לדו"ח החלקי הראשון) היא ציינה, בין יתר הנימוקים למסקנתה, כי
"גם שר הבטחון היה מושפע מהצלחתו ההערכתית של אמ"נ באפריל-מאי 1973,
בכל הנוגע לכושר אמ"נ להתריע על מלחמה..."(עמ' 29 ל-דו"ח החלקי הראשון).

לגבי שר הבטחון ראתה בכך הועדה נימוק לאי הטלת אחריות עליו, אך
לא כן לגבי.

באותו סעיף קבעה הועדה ביחס לשר הבטחון, כי "בהערכת מידע מודיעיני
אין לו "כלי הערכה" משלו אלא הוא ניזון מהערכותיו של המטה הכללי"(עמ' 28
ל-דו"ח החלקי הראשון).

יש לציין כי כל המידע המודיעיני המועבר לרמטכ"ל, מועבר
בו בזמן ובמישרין על ידי אמ"נ גם לשר הבטחון, ונוסף לכך מקבל
שר הבטחון מידע ממקורות נוספים, שאינו מגיע לרמטכ"ל.
אין לרמטכ"ל "כלי הערכה" נוספים משלו או אחרים מאלה שיש לשר הבטחון.
לגבי שר הבטחון ראתה הוועדה גם בכך נימוק לאי הטלת האחריות עליו, וגם
כאן מן הראוי היה להחיל אותה אמת מידה גם לגבי.

אני מעז לומר, שקביעת הוועדה בעניין "המאמץ של ממש" להגיע
להערכת-מפקד משלי יש בה משום חכמה שלאחר מעשה, בהתחשב בנתונים
ובהערכות שהיו בידו באותה עת.

המידע היחיד שלדעת הוועדה "כנראה" לא נשקל על ידי כראוי הוא
ידיעה אחת, שנכללה בלקט מודיעין צבאי-טכני מס. 200/73 מיום 3.10.73
המתייחסת ל"פעילות שיפור ירידות לתעלה בגזרת הארמיה 3".
גם ידיעה זו מסתיימת בהשערה, כי הפעילות "...הנה במסגרת התרגיל
הבין זרועי המתכצע עתה בצבא המצרי".
עלי לציין, כי עבודות לשיפור הירידה לתעלה נעשו עשרות פעמים בעבר
על ידי המצרים בשנים 1972 - 1973.

זהו כל "המידע החשוב שהופץ ללשכתו... ושכנראה לא נשקל על ידו
כראוי", וזולתו - אין. ידיעה זו, הכלולה בלקט הצבאי-טכני, אינה
יכולה לשמש בסיס לקביעת הוועדה, שהיו בידי האמצעים להגיע להערכת-מפקד
משלי, היינו הערכה שונה מהערכת אמ"נ ושר הבטחון.

עוד מן הראוי להדגיש כי:

הערכת אמ"נ, שהובאה ב-5 אוק' 73 בפני הרמטכ"ל, שר הבטחון, ראש הממשלה וישיבת השרים בתל-אביב, היתה כי סבירות פתיחת המלחמה על ידי האוייב היא "נמוכה מנמוכה" (עמ' 9 ל-דו"ח החלקי הראשון).

עוד בבוקר יום הכפורים, כאשר דרשתי את אישור שר הבטחון לגיוס מלוא המערך הלוחם של כוחות המילואים, הודיע ראש אמ"נ ש"המקורות הזרים אומרים, הכל שקט, לא תהיה מלחמה." (עמ' 33 ל-דו"ח החלקי השני). בשבוע שקדם למלחמה היה עניין הערכת המצב נושא שנשקל מדי יום ביומו, הן בדרג הצבאי הבכיר והן בדרג המדיני. בין אלה לא היתה מחלוקת על הערכת אמ"נ, ולא הובאו לידיעתי כל חילוקי דעות בתוך אמ"נ.

בנסיבות אלה לא יכולתי להגיע ל"הערכת-מפקד" השונה מהערכת המצב אשר הוגשה לי על ידי אמ"נ.

הועדה קבעה לחובתי, שלא המלצתי על גיוס חלקי של המילואים בשבוע שקדם למלחמה "... כדי לקיים את היחס הנכון בין כוחות האויב שהיו בכוננות מלאה וערוכים נגדנו, לבין כוחותינו" (עמ' 9 ל-דו"ח החלקי הראשון וכן ראה עמ' 23 שם).

ביקורת זו מושתתת על ההנחה, כי כוחות האויב ערוכים נגדנו בכונה לפתוח במלחמה מיידית. הנחה זאת לא היתה ידועה לעובדה בזמן הקובע.

כאותו זמן הניחו כל הגורמים, שהכוחות המצריים עורכים תמרון, והכוחות הסוריים אינם נערכים למלחמה אלא לפעילות מוגבלת, אשר לגביה תוגברו כוחותינו בצפון.

ביחסי הכוחות הסדירים בינינו לבין צבאות ערב לא ניתן לקיים, ומעולם לא קיימנו, "יחס נכון" ואף לא גייסנו כוחות מילואים לשם קיום "יחס נכון", כאמור.

גיוס מילואים, ולו חלקי, הוא פונקציה של הערכה, כי עומדות לפרוץ פעולות איבה. בשבוע שקדם למלחמה לא היתה הערכה כזאת - לא בדרג הצבאי ולא בדרג האזרחי. עובדה היא שבאותו שבוע גם לא ראו לנכון לנקוט פעולות מדיניות לקראת אפשרות של מלחמה ומניעתה.

הועדה קבעה ב-דו"ח החלקי השני, חלק שמיני, סעיף 299(ג), כי החוק מסמיך את שר הבטחון, אם הוא משוכנע שבטחון המדינה מחייב זאת,

לקרוא בצו לכל יוצא צבא הנמנה עם כוחות המילואים, להתייצב ולשרת,
וכי סמכות זו אינה ניתנת להעברה.
שר הבטחון אף מסר בעדותו בפני הוועדה, כפי שזו מובאת ב-דו"ח החלקי
השני (עמ' 36) כי:

"האחריות למתן אישור היא שלי. וללא האישור הזה לא יכול
היה לגייס. ואני גם מוכן לומר שהיוזמה לזה שיש להתחיל
לגייס מילואים יכולה להיות עלי לא פחות מאשר עליו..."

אכן, לא יזמנו, לא שר הבטחון ולא אני, את גיוס המילואים
בשבוע שלפני המלחמה וזאת משום שלשנינו, כשם שלכל האחרים הנוגעים
בדבר, לא היתה הערכה כי עומדת לפרוץ מלחמה.

כידוע לא הטילה הוועדה כל אחריות על שר הבטחון בקשר לנושא זה,
אף שהוא לא החליט, ע"פ סמכותו, על גיוס המילואים.

מן הדין היה להחיל אותה אמת מידה גם עלי.

בסעיף 15 עמ' 11 - 12 ל-דו"ח החלקי הראשון קבעה הועדה, כי
"חל עיכוב של כשעתיים בגיוס אותו סדר כוחות שלגיוס הסכים
שר הביטחון עוד בבוקר בדיון בינו ובין הרמטכ"ל, וזאת מפני
שהרמטכ"ל המתין להכרעת ראש הממשלה בשאלת גיוס מלוא מערך המילואים"
(ההדגשה שלי - ד.א.).

כאן נכשלה הועדה במפורש בקביעת מימצא תמור לחובתי על סמך
עדותו של שר הבטחון, מבלי שתוכנה הובא לידיעתי. בכך לא נהגה
הועדה אפילו לפי הפירוש המצומצם שלה לסעיף 15, ועל ידי כך הגיעה
לקביעתה המוטעית.

האמת הפשוטה היא, כי בפגישתי עם שר הבטחון בבוקר יום הכפורים
דרשתי וחזרתי ודרשתי אישור לגיוס מערך מילואים של כ- 200 אלף חיילים,
הכולל את כל המערך הלוחם, ואילו שר הבטחון סבר שניתן להסתפק בגיוס
מערך מצומצם של כ- 50 - 60 אלף חיילים, הכולל שתי אוגדות.

בחקירתי בוועדה בעניין זה נשאלתי, אם היה הסכם בין שר הבטחון
לביני על גיוס שתי אוגדות. תשובותי החוזרות היו כי בפגישתי עם
שר הבטחון בבוקר יום הכפורים לא סוכם על גיוס שתי אוגדות.
העדתי, כי בשלב מסוים באותו דיון הורה שר הבטחון למזכירו הצבאי
לבקש טלפונית את אישור ראש הממשלה לגיוס שתי אוגדות. אני הבהרתי,
כי אין להסתפק בכך. שר הבטחון ביטל את הוראתו למזכירו הצבאי וסלכם
שתי ההצעות תועברנה לראש הממשלה להכרעתה.

עלי להדגיש, כי שר הבטחון לא הסמיכני לגייס 50 - 60 אלף איש על אחריותו, בלי להתין להכרעת ראש הממשלה, אלא הציע "לבקש אישור מראש הממשלה לגייס" (עמ' 33 ל-דו"ח החלקי השני - מדברי שר הבטחון).

עקב המחלוקת בין שר הבטחון לביני קבע שר הבטחון כי הוא יביא בפני ראש הממשלה להכרעתה את שתי ההצעות ועד להכרעה זו לא נתן שר הבטחון כלל את אישורו לגיוס.

מקריאת ה-דו"ח החלקי השני (עמ' 34 - 35) למדתי, כי שר הבטחון נשאל מדוע לא צלצלו מייד לראש הממשלה לקבל את אישורה לגיוס שתי האוגדות, ועל כך השיב:

"אני גם כן שאלתי את עצמי כעת, כאשר הכנתי את החומר. אני יכול לומר - שאני לא הילתי אז תחת הרושם, שיש איזה מניעה לרמטכ"ל להתחיל לגייס את המילואים. לא רק שברישום אין שהרמטכ"ל אומר את הדבר הזה - בוא נתחיל לגייס ואני אומר רגע אחד, בוא נשאל את ראש הממשלה; דבר שהילתי עושה בלי ספק, אלא מה שהבנתי מהרמטכ"ל, גם כאשר הוא אמר לי שהוא הולך למשרד קודם וגם בתוך הדיון, שבו בזמן, במקביל יושב במטכ"ל גוף שכבר עוסק בהכנות גיוסים, וחלק כבר מגוייסים. וחיל האויר, אותם 10 אלפים ראשונים. ואני יכול לומר רק עכשיו, אם מישהו יאמר אחרת, אם הרמטכ"ל יאמר אחרת, אני לא אטען שהוא מטעה. (ההדגשה שלי ד.א.) אני הילתי ברושם - שאין מניעה לגייס 60 אלף אם הוא רוצה, ויש לנו בעיה של ה-60 אלף הנוספים. לא היתה לי אינפורמציה שאכן הוא נתן הוראה לגייס".

על עדותו זו של שר הבטחון עמדתי לראשונה רק עם קריאת ה-דו"ח החלקי השני. מעדות זו נוצר הרושם, אשר הועדה קיבלה כבסיס למסקנתה, כאילו מוסמך הייתי לגייס את המערך המצומצם מיד לאחר פגישתי עם שר הבטחון וכאילו ראש הממשלה היתה צריכה להכריע רק בקשר ליתרת המערך. אך העובדה היא, כי שר הבטחון לא הורה ולא נתן את אישורו לגיוס המוגבל והשאיר את כל הנושא להכרעת ראש הממשלה.

על אף עדותי הברורה והחד משמעית בנושא זה החלה חקירת שר הבטחון באותו עניין בהקדמה הבאה:

"ש. אני רוצה לשאול אותך פה שאלת ביניים, שאלה ששאלתי גם את הרמטכ"ל. אני מבין שעל דבר אחד שניכם הסכמתם - על שתי אוגדות, על זה אין ויכוח".

מיד אחרי ההקדמה הזו מתחילה השאלה עצמה:

"...מדוע אם הוסכם על שתי אוגדות, מדוע לא צלצלו מיד לראש הממשלה..."(עמ' 34 ל-דו"ח החלקי השני).

מדברי ההקדמה המצוטטים לעיל ניתן להבין, כאילו אני העדתי שהוסכם על גיוס שתי אוגדות וכאילו על זה אין ויכוח, בעוד שאני העדתי במפורש ההיפך מזה.

עלי להדגיש, ששאלה בעלת חשיבות כזאת נשאלה לאחר דברי ההקדמה שיש בהם הנחה חסרת יסוד עובדתי, וכל זאת מבלי שהפרטיכל הועמד לעיוני ומבלי שניתנה לי האפשרות להשתתף בחקירה ולהזים דברים בלתי נכונים.

לגופה של השאלה הספציפית, לא נתן שר הבטחון כל תשובה, ובהתייחסו לעניין זה במסגרת שאלה אחרת, היו דבריו, כי הוא לא עשה זאת"... לא מפני שחסתי על הטלפון..." לא מצאתי ב-דו"חות הוועדה, כי שר הבטחון נתן הסבר מדוע לא טלפנו מייד לראש הממשלה וביקשו את אישורה. יצוין כי פנייה לראש הממשלה בדבר אישור גיוס מילואים היא כסמכותו הבלעדית של שר הבטחון.

מתוך עדות שר הבטחון עולה במפורש, כי גם לדבריו "אם הרמטכל יאמר אחרת, אני לא אטען שהוא מטעה". אני העדתי במפורש את ההיפך מגירסת שר הבטחון בעניין זה. קשה לי להכין כיצד יכולה היתה הוועדה להתעלם בעניין זה מעדותי, ומאיך להתבסס על עדות שר הבטחון, מבלי לגלות לי אותה במלואה, כפי שהייתי זכאי, גם לפי הפירוש המצומצם של הוועדה לסעיף 15.

יתר על כן, כאשר שר הבטחון בא לדיון אצל ראש הממשלה, הוא לא אמר לה שאישר גיוס כלשהו (כי הרי לא אישר אותו), אלא ביקש את אישורה לגיוס המוגבל. ראש הממשלה אישרה תוך דקות לאחר תחילת הדיון את הגיוס המוגבל וכ-20 דקות לאחר מכן אישרה את גיוס מלוא המערך הלוחם של כוחות המילואים, בהתאם להצעתי.

הוועדה ציינה ב-דו"ח החלקי הראשון (עמ' 32), כי ראש הממשלה "...הכריעה בתבונה, בחוש בריא ובמהירות לטובת גיוס כל מערך המילואים... ובכך עשתה מעשה חשוב ביותר להגנת המדינה". אכן היתה זו הכרעה גורלית הראויה למלוא ההערכה. ראש הממשלה קיבלה את החלטתה זו על סמך הצעתי ועקב דברי באותה ישיבה שבהם אמרתי, בין השאר: "...מילואים שאנחנו מגייסים עתה אפשר להפעילם מחר, ובבוקר יום א' יוכלו להכנס לקרב. מילואים שלא נגייס עכשיו, לא יוכלו מחר להשתתף במלחמה..."

הועדה לא ראתה לנכון לקבוע את מידת תרומתי להכרעתה של ראש הממשלה בעניין הגיוס אלא הזכירה זאת בהקשר להגדרת היקף הגיוס: "...גיוס מלא של סדר הכוחות לפי הצעת הרמטכ"ל" (עמ' 12 ל-דו"ח החלקי הראשון) ובהערת שוליים הבאה לתקן שיבוש שנפל באותו מקום "...מערך המילואים כפי שהציע הרמטכ"ל..." (עמ' 1 ל-דו"ח השלישי שפורסם).

כוחות המילואים שעל גיוסם היתה המחלוקת מילאו תפקיד מכריע בקרבות הבלימה של ה-7 באוקטובר, ולפחות כחזית הצפון לא היה נבלם האויב בלעדיהם. אוגדה 146, שהיתה עתודת המטכ"ל ואשר גוייסה בשבת במסגרת הצעתו, היתה הכוח היחיד שהתייצב ברגע האחרון מול שריון סורי שהצליח לחדור לרמת הגולן והתקדם בציר הדרומי לעבר הכנרת.

לא יקשה לתאר את חומרת המצב לולא גיוס כח זה בשבת בבוקר, ואילו נתאחרה כניסתו לקרב ביום אחד.

חלק יקר מזמני בבוקר יום המלחמה הראשון היה נתון לדיונים בשאלת גיוס המילואים, עד אשר נתקבלה דעתי, עליה היליתי צריך להיאבק בתוקף רב. לאור האמור לעיל לא היה מקום לקביעת הועדה, כי האיחור בגיוס המילואים בבוקר יום הכפורים נגרם "מפני שהרמטכ"ל המתין להכרעת ראש הממשלה".

ב-דו"ח משתמעת ביקורת על גישתי ההתקפית ועל עיסוקי בתכנון מכת מנע ומתקפת נגד, בשלבים הראשונים של המלחמה. עניינים אלה כרוכים בתורת לחימה, המנחה את צה"ל מאז ומתמיד. על פי תורה זו, יש לשאוף להעביר בשלב מוקדם ככל שניתן את הלחימה לשטח האוייב, על יסוד ההנחה כי סיכויי ההכרעה נעוצים ביוזמה התקפית. גם במבט לאחור ומתוצאות המלחמה מתאשרת אמיתותה של גישה זו.

צה"ל החל את מתקפות הנגד בשתי החזיתות ב-8 באוקטובר, תוך פחות מ-48 שעות מתחילתה של התקפת האויב עלינו.

בחזית הצפון הצליחה התקפת נגד זו במלואה וכוחותינו הדפו את האויב משטחנו ואף מעבר לזה.

בחזית הדרום לא הושגו כל המטרות של התקפת הנגד בקרבות ה-8 באוקטובר, אולם אף הועדה קבעה, כי "... אין ספק שהיתה להם משמעות רבה להמשך מהלכי המלחמה, וראשית כל בכך שתחמו והכילו את ראשי הגשר של האויב ומנעו בעדו מלהשיג בשלמות את השלב הראשון במשימתו" (עמ' 18 ל-דו"ח החלקי השלישי שפורסם). הועדה קבעה כאמור לעיל למרות ש"... היתה סטייה מכרסמת במטרת הקרב כפי שהוגדרה על ידי הרמטכ"ל..." (עמ' 16 ל-דו"ח החלקי השלישי שפורסם).

אני סבור, שביצוען של מיתקפות הנגד ב-8 אוקטובר בשתי החזיתות נבע במידה רבה מן התודעה ההתקפית שהיתה לי מראשית המלחמה ומאמצים ליטול יוזמה בהקדם האפשרי.

תכנון מיתקפות הנגד לא היה במקום העיסוק במגננה, כפי שקבעה הועדה, אלא נוסף לו, תוך יישומה של האמת הנושנה, כי ההתקפה היא ההגנה הטובה ביותר. היה זה תפקידי כרמטכ"ל להנחות את צה"ל מספר שלבים מראש ולתכנן את מיתקפות הנגד בשלב המוקדם ביותר, כדי להכין את ביצוען בהקדם האפשרי.

חשבתי באותו זמן, כי להכנות ההתקפיות היה ערך רב לא רק להחשת המעבר ממגננה למיתקפה, אלא גם לשמירת רוח הלחימה וכושר העמידה מפני סכנת ההתערערות, תוך טיפוח הסיכוי להתגברות על האויב. לאחר מכן, נתחזקתי בדעתי, שנהגתי נכון כאשר עמדתי על דעתי בניגוד לעצות אחרות.

הדבקות בגישה זו תרמה לתפנית במלחמה - מנתוני הפתיחה הקשים לניצחון במלחמת יום הכפורים.

אני ממשיך לתמוך בתורת לחימה זו, רואה אותה כנכונה ומקווה ש-צה"ל יתמיד בה.

נושא זה הוא אחד מארבעת הנושאים שנמסרו לחקירת הועדה,
על פי כתב הסמכות.

בהתייחסה לנושא זה הקדימה הועדה את הדברים הבאים:

"...בעוד שב-דו"חות הקודמים יכולנו להקיף, במידה גדולה, את
הנושאים...הרי מן הנמנע היה...שנעשה כן בנוגע לנושאי ההערכות
וקרבות הבלימה, וזאת בגלל היבטיו הרבים והמגוונים של הנושא
הראשון...העקרון שהנחה אותנו, לעניין זה, נעוץ בהשקפתנו, שתפקידנו
העיקרי היה להתחקות אחר שרשיהן של תופעות שליליות..."(עמ' 7 ל-דו"ח
השלישי שפורסם). כתוצאה מהנחות אלה לא עסקה הועדה במכלול המרכיבים
שהכתיבו את הערכותו של צה"ל למלחמה בדרך כלל, ולכן אין ב-דו"ח הועדה
תשובה לנושא מרכזי זה שהוצג לחקירתה.

הערכות צה"ל למלחמה בדרך כלל היא פונקציה של מרכיבים רבים. בראש
ובראשונה תקציב הבטחון, גודלו וחלוקתו המושכלת וכן מערכת גורמים
חברתיים, כלכליים, מורליים ומדיניים, בעיות כח-אדם, בעיות רכש ותורות
לחימה.

אינני מתימר להזכיר כאן את כל המרכיבים, אך נראה לי כי צה"ל לא יצא
נשכר מן העובדה כי לא נחקר נושא "ההערכות למלחמה בדרך כלל". אני משוכנע
שאילו נחקר הנושא, היה מתברר כי צה"ל עמד במבחן בכל הנוגע לבניין נכון
של הכוח והערכותו למלחמה.

צה"ל נבנה והוכן למלחמה על סמך ההנחה, שהמלחמה היא סכנה ריאלית במציאותנו,
שיש להיות מוכן לה ולא במועד רחוק. מגישה זו נבעו התביעות במפגיע בתחומי
הרכש, (אשר הממשלה נענתה להן בדרך כלל), קצב הקליטה של הציוד, הקמת יחידות,
הכשרת המערך וכיו"ב.

רק בזכות ההערכות הנכונה של צה"ל למלחמה בדרך כלל אפשר להסביר את אשר קבעה הועדה עוד ב-דו"ח החלקי הראשון (עמ' 32) כי צה"ל "... הצליח לגייס במהירות ללא תקדים מערך מילואים על כל מרכיביו המסובכים, שכמוהו טרם גייס...".

באשר לאי סדרים שנתגלו במחסני החירום בשעת הגיוס, קבעה הועדה, כי "אין ספק שההפתעה, שהופתע צה"ל בפתחת המלחמה, היתה הגורם העיקרי לאי הסדרים הרבים שקרו בהפעלת הימ"חים" (עמ' 19 ל-דו"ח השלישי).

נראה לי, שיש מקום לקבוע כי צה"ל היה ערוך והוכן למלחמה בדרך כלל, וכי זו אחת הסיבות ליכולתו להתגבר על הפתעת יום הכפורים.

1. סמכות שר הבטחון ואחריות אישית של הרמטכ"ל

נושא אחר שנדרשה לו הועדה, הוא שאלת סמכויותיו (וממילא אחריותו) של שר הבטחון כלפי הרמטכ"ל ו-צה"ל. מגישתה של הועדה ניתן ללמוד, כאילו שר הבטחון היה נטול כל סמכות לגבי צה"ל ואפילו... מקור סמכותו של שר הבטחון עצמו במה שנוגע למתן פקודות הפיקוד העליון - מוטל גם הוא בספק" (עמ' 30 ל-דו"ח החלקי השלישי שפורסם).

כבר נתפרסמו דעות משפטנים מובהקים, לרבות שר המשפטים והיועץ המשפטי לממשלה, החולקים על חוות הדעת המשפטית של הועדה בעניין זה. אינני יודע את מי חקרה הועדה כדבר סמכויותיו של שר הבטחון בתקופת כהונתי כרמטכ"ל, אך עלי לקבוע כי, לתמהוני, לא נחקרתי בעניין זה כלל וכלל.

הועדה נזקקה בעניין זה לניתוח משפטי בלבד ולא קבעה מה היתה המציאות במשך כל השנים מאז הקמת צה"ל. קביעה כזו היתה חייבת לאשר, כי הרמטכ"ל וכל גורמי צה"ל פעלו על בסיס של כפיפות הרמטכ"ל לשר הבטחון בכל תחומי אחריותו ופעולתו של צה"ל, ואין להוציא מכלל זה גם נושאים אופרטיביים.

בפועל התערב שר הבטחון בנושאים אופרטיביים ובנושאים אחרים. לא היה מעולם ספק, כי עניינים אלה הם בתחום אחריותו, ועל כן לא הוטל גם מעולם ספק בשאלת סמכותו.

עד פרוץ מלחמת יום הכפורים אישר שר הבטחון כל פעולה מבצעית לפי המלצתי, או לא אישר - למרות המלצתי, ואף הורה על ביצוע בניגוד להמלצתי.

בשאלת גיוס המילואים סמכותו של שר הבטחון קבועה במפורש
בסעיף 26 לחוק שירות בטחון, תשי"ט - 1959 (נוסח משולב).
אשר להוראות הפיקוד העליון, הרי בסעיף 1 לחוק השיפוט הצבאי,
תשט"ו - 1955 בהגדרת "פקודות הצבא" נאמר במפורש, כי אלה הן
"הוראות הפיקוד העליון שהרמטכ"ל הוסמך על ידי שר הבטחון
להוציאן..." ולא יכול להיות כל ספק כי הסמכה כזו ניתנה.

בסעיף 17 של ה-דו"ח החלקי הראשון קבעה הועדה כי: "מן הראיות
שלפנינו נוכחנו לדעת, שחסרות הגדרות ברורות לחלוקת הסמכויות, החובות
והאחריות בענייני בטחון בין שלוש הרשויות העוסקות בעניינים אלה, דהיינו
הממשלה וראש הממשלה, שר הבטחון, וראש המטה הכללי העומד בראש צה"ל,
ולקביעת יחסי הגומלין בין ההנהגה המדינית והפקוד העליון של צה"ל..."

לכל הגורמים הנזכרים לעיל לא היה מעולם כל ספק, ביחס לחלוקת
הסמכויות ביניהם מן הבחינה המעשית ובמציאות היומיומית.

כבר אמרתי לעיל, שיש עוררין על חוות הדעת המשפטית של הועדה.
בכל אופן, אילו ידעתי בעוד מועד, שיש לוועדה ספק כלשהו בעניין זה,
הייתי יכול לנסות בעצמי, וע"י אחרים, לשכנע אותה כי ספק זה מופרך.
מכיוון שהועדה לא חקרה אותי בנושא זה לפני שהסיקה את מסקנותיה,
ומכיוון שלא ניתנה לי, על אף בקשותי החוזרות, ההזדמנות להבהיר את
הדברים, נקבעה חוות דעת משפטית שאין ולא כלום בינה לבין המציאות
לפיה התנהל צה"ל כל שנות קיומו.

כתוצאה מכך קבעה הועדה אחריות אישית שלי ללא הצדקה, הן מן
הבחינה העובדתית והן מן הבחינה המשפטית.

נראה לי, כי מן ההכרח להבחין בין אחריות פיקודית של
ראש המטה הכללי של צה"ל לבין אחריות אישית שלו.

מעולם לא חלקתי ואינני חולק אף עתה כי בתוקף תפקידי
כרמטכ"ל של צה"ל מוטלת עלי אחריות פיקודית, לטוב ולרע.
בתום הקרבות הבעתי פעם אחת בפני ראש הממשלה ובפני שר הבטחון
את נכונותי להתפטר אם ימצאו זאת לנכון, ופעם נוספת הצעתי לראש
הממשלה את התפטרותי - אך אלה נדחו. אולם מכאן ועד לאחריות אישית
המרחק רב.

אחריות אישית פירושה, שנושא התפקיד אשם אישית במעשה או במחדל
שגרם לתוצאה המזיקה. לפי מיטב הכרתי הגברתי במעשי את כוננותו של
צה"ל, את כושרו למלחמה ואת יכולתו לנצח בה.

על פי כתב הסמכתה לא היתה צריכה הועדה לחקור, ואף לא חקרה, את כל ההיבטים של מלחמת יום הכפורים.

הועדה אף לא חקרה את כל הנושאים שבכתב סמכותה, אלא הגבילה את עצמה רק לחלק מן הנושאים, כפי שהיא בחרה בהם.

אף בתחום הנושאים שחקרה, הגבילה עצמה הועדה בעיקר להיבטים השליליים, והשתיתה את מסקנותיה והמלצותיה על הבסיס המצומצם הזה, תוך התעלמות מהצד החיובי, מהישגים והצלחות במלחמה ולפניה.

באשר לחלקי כרמטכ"ל במלחמת יום הכפורים הסתפקה הועדה במשפט אחד: "...והרי מן המפורסמות הוא שלמרות המשבר החמור בשלבים הראשונים של הלחימה הוביל הרמטכ"ל את צה"ל דרך קרבות הבלימה עד לשערי האויב" (עמ' 23 ל-דו"ח החלקי הראשון).

בידי ממשלת ישראל תמונה מקיפה ומאוזנת יותר של מלחמת יום הכפורים וכל אשר קדם לה. אני מאמין, כי בסיכומיה תיתן הממשלה את דעתה על כל ההיבטים, ותייחס להם את המשקל הראוי.

מלחמת יום הכפורים היתה הקשה במלחמות ישראל ועל אף השגיאות ותנאי הפתיחה הקשים, צה"ל ניצח בה. ניצחון זה הושג הודות לרוח הלחימה וההקרבה של הלוחמים, פרי המסורת של צה"ל שטופחה ובשמרה מאז קום המדינה.

בצידה של זו עמדו הידע והיכולת הקרבית, האימון שניתן
ללוחמים והאמצעים שעמדו לרשותם, המפקדים בפיקוד הנמוך אשר
הוכשרו לתפקידם וחונכו ליוזמה, לתושיה ולדבקות במטרה, המפקדים
הבכירים אשר במשך שנים פיתחו וקידמו את צה"ל ועמדו בראש העוצבות,
הזרועות והפיקודים בשעת המלחמה, המטה הכללי, הרמטכ"ל ושר הבטחון
אשר היו מופקדים על בניין הכח, התעצמותו - ועמידתו במלחמה.

הוטלה עלי החובה הגדולה לכהן כראש המטה הכללי של צה"ל
במלחמת יום הכפורים ואני מאמין כי עמדתי כראוי במבחן העליון
של רמטכ"ל - הוא מבחן ניהול המלחמה.

בכבוד רב,

דוד אלעזר, רב-אלוף (מיל')

לוטה : נספחים א' - ב'

נספח א'

נספח א

ירושלים, 2 באפריל 1974

גבירתי ראש הממשלה,

זה עתה קראתי קריאה ראשונה את דו"ח הוועדה.

אני משוכנע שנעשה לי עוול. איני מקבל כמה מקביעותיה העקרויות של הוועדה לחובתי. אביא כמה מהן לדוגמא.

הוועדה קבעה "שלפי נתונים שהיו בידו חייב היה הרמטכ"ל להמליץ על גיוס מילואים חלקי בכוחות היבשה עוד מראשית השבוע שקדם למלחמה, כדי לקיים את היחס הנכון בין כוחות האויב שהיו בכוננות מלאה וערוכים נגדנו, לבין כוחותינו".

אני קובע: גם בתקופת הינתי רמטכ"ל וגם בתקופה שלפני הינתי רמטכ"ל לא קיים זה"ל את "היחס הנכון" בין כוחות האויב הערוכים לבין כוחותינו, מחוץ שורת סיבות בסיסיות שהיו ידועות לכל הגורמים האחראיים. בין השאר היתה הסתמכות על התרעה מודיעינית. הפעם, לא היתה התרעה כזו והוועדה לא קובעת שזו היתה אשמתי.

אני כופר בקביעת הוועדה ש"לא הוכנה תכנית הגנה מעובדת כראוי לפרטיה, למקרה שהכוח הסדיר יצטרך לעצור לבדו התקפה כוללת של האויב בחזית המצרית ובחזית הסורית בעת ובעונה אחת". האמת היא כי היתה תכנית כזו בפיקוד הצפון ובפיקוד הדרום. התכנית היתה ידועה ומתורגלת גם בדרגים הנמוכים.

אני כופר בקביעה ש"גם לא ניתנה באותו בוקר הנחייה ברורה לאלוף פיקוד הדרום". האמת היא כי בנוסף לתכנונים האופרטיביים המוכנים מראש, הנחיתי את שני אלופי הפיקודים בבקרו של ה-6 באוקטובר ואף זימנתי אותם לפגישה בצהריים במטרה לוודא את היערכותם לקרב. הוועדה עצמה אינה מעירה דבר על ההנחיות שניתנו לאלוף פיקוד הצפון, למרות שהן נחננו לשני אלופי הפיקודים באותה צורה.

אין זה מחפידו של הרמטכ"ל, ואף אין ביכולתו, להכנס לפדטי פרטים סקטיים. אני מעיד כי בהיותי אלוף פיקוד הצפון בשנת 1967 הגשתי לרמטכ"ל דאז תכניות כלליות ולא קבלתי הנחיות מסוררות - לא להגנה ולא להתקפה.

אני כופר בקביעת הוועדה כאילו המחלוקת ביני לבין שר הבטחון, בבוקר ה-6 באוקטובר 1973 היתה בענין הכוחות הדרושים לצורך מגננה, כאשר אני כאילו דרשתי כוחות נוספים רק בגלל הצורך בהתקפות נגד. תביעתי לגייס את מלוא המערך נבעה אז מן התפישה הכוללת בדבר הצורך בכוחות למלחמה, כאשר התקפות הנגד הן חלק אורגני של מגננה יעילה. תביעתי זו מוכיחה שלא היה לי "בטחון מופרז ביכולת צה"ל להדוף בכל הנסיבות התקפה כוללת של האויב בשתי החזיתות באמצעות הכוחות הסדירים בלבד", כדברי הוועדה. זוהי טענה בלתי מבוססת לחלוטין. מעולם לא אמרתי וחשבתי כך, אמרתי דברים הפוכים מאלה. אינני יודע על מה הוועדה מבססת הנחתה זו.

תביעתי לגיוס מילואים בהיקף גדול יותר, אשר אושרה ע"י ראש הממשלה, התכררה בדיעבד כצודקת והיתה מכרעת למהלך המלחמה, ואלמלא התקבלה היה נגרם אסון וודאי, לפחות בפיקוד הצפון.

אין כל אמת "שהרמטכ"ל המחין להכרעה של ראש הממשלה בשאלת גיוס מלוא מערך המילואים". שר הבטחון לא אישר כל גיוס מילואים באותו בוקר. אישור הגיוס נעשה לאחר מכן מדיון אצל ראש הממשלה ועל בסיס הצעתי.

אני כופר בגישה הבסיסית שהוועדה נקטה בנושא החומי הסמכויות של שר הבטחון והרמטכ"ל. גישה בלתי נכונה זו הטעתה את הוועדה. במציאות, בפועל, שר הבטחון היה סמכות אופרטיבית מעל הרמטכ"ל והובאו לאישורו כל התכניות האופרטיביות וכל הפעולות המבצעיות לפני המלחמה. רק במלחמה עצמה, חדל שר הבטחון, באופן מעשי, להיות סמכות אופרטיבית

אינני מקבל את קביעת הוועדה שהרמטכ"ל "לא עשה מאמץ של ממש להגיע להערכת מפקד משלו". על סמך מידע שהיה ברשותי לא יכולתי להגיע להערכה שונה מהערכת אמ"ן. רק בוועדת החקירה הובא לידיעתי מידע מודיעיני בעל ערך החרעתי שלא ידעתי על קיומו, ואשר אם ידיעתו יתכן והיה מביאני להערכת מצב שונה מהערכת אמ"ן, כפי שאמנם קרה בחודשים אמריל-מאי 1973.

אני כופר בקביעת הוועדה שעסקתי "בתכנון מחקמות הנגד במקום להתרכז קודם - כל בשבירת תנופת ההפתעה". אני עסקתי בשני החזומים והיה זה חפקידי להנחות את צה"ל כמה שלבים קדימה, וכך עשיתי במשך כל המלחמה.

נשגב מבינתי מדוע טבורה הוועדה שהייתי צריך להגיע למסקנה שיש לגייס מילואים ביום 5 אוקטובר 1973, ואילו שר הבטחון לא היה יכול היה להגיע לאותה מסקנה, בעוד שעמד לרשות שנינו אותו מידע, וכאשר לא היה איש במטכ"ל אשר חשב או הציע לגייס מילואים. אין זאת אלא שהוועדה לא התייחסה אל שנינו באותה אמת-מידה.

אין בשגיאות המיוחסות לי אף לא אחת היכולה להוות סיבה למה שארע ערב המלחמה. אף הוועדה קובעת "ונדגיש שלא על פי כל אחד מהם, היינו מביעים למסקנה שאליה הגענו, אלא משקלם המצטבר הוא אשר הניענו לכך".

דו"ח הוועדה מתעלם מפעילותי והישגי כרמטכ"ל עד המלחמה ובעמידתי במבחן העליון של רמטכ"ל - היא העמידה במלחמה.

אני מאמין שהשגיאות המיוחסות לי, והמשקל המיוחס להן, אינן מצדיקות את המסקנות החמורות שהטיקה הוועדה לחובתי אך למרות זאת, בעקבות דו"ח זה, איני רואה אפשרות להמשיך בתפקידי כרמטכ"ל של צה"ל ומבקש לשחררני מתפקידי.

(-)

דוד אלעזר, רב-אלוף
ראש המטה הכללי

נספח ב'

5938

ו ע ד ת ה ח ק י ר ה

ישיבה ק"ה

18.3.74

ר.ב.א

העד: הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר

היו"ר אגרנט:

לפני שאתה עונה על השאלות שאנחנו הצגנו לך
 אני רוצה למסור לך הודעה מטעם הועדה, על הפירוש
 שאנחנו נותנים לסעיף 15, לכל ועדות החקירה.
 אתה שאלת אותנו פעם אחת ביחס לסעיף הזה ואז אמרנו
 לך, שעוד לא הגיע הזמן.
 אנחנו רוצים שתדע שהפירוש שאנחנו נותנים לסעיף 15
 הוא כדלקמן:

אין מקום להפעיל את סעיף הזה כאשר עדותו של פלוני
 כמות שהיא, יכולה להביא לידי מסקנה לחובתו, או כאשר מסקנה כזאת יכולה לעלות
 ממסמך שהוא היה צד לו, או מזכרון דברים, או פרוטוקול של דיונים שבהם הוא השתתף.
 פה אני יכול למסור לך, שאם ישנה עדות כזאת ממסמך כזה
 שהוא לא הגיש את זה בעצמו. נניח איזה פרוטוקול של דיון שהוא לא התייחס אליו,
 ואנחנו בכל זאת רוצים לדעת ממנו על משמעות דברים שנאמרו שם. או לקבל הבהרה
 לגבי עובדה שעולה מהפרוטוקול הזה. אז אנחנו קוראים אותו בחזרה שלא במסגרת סעיף 15.
 כדי לקבל ממנו את ההסבר שלו בקשר לענין שעולה ממוצג כזה או פרוטוקול כזה וכו'.
 סעיף 15 מופעל כאשר מוגשת איזה עדות שעלולה לפגוע
 באדם או שהיה בפני הועדה או שלא היה בפני הועדה, אבל זה יכול לקבוע מסקנה
 לדעתו מעדות שהוא לא ידע עליה. אז בא סעיף 15 ואומר - שאנחנו צריכים להפנות
 את חשומת לבו לאותה עדות שהוא לא ידע עליה ולתת לו אפשרות להתייבב בפני הועדה,
 להתייחס לעדות הזו, אם הוא רוצה בזה, להביא עדים, לקרוא עדים, להיות מיוצג
 ע"י עו"ד וכו'. זה ברור?

ר.ב.א.

ועדה החקירה - 18.3.74

ישיבה ק"ה (אחה"צ)

העדי: ר/א ד. אלעזר

ד. אלעזר: אני חושב שזה ברור.היו"ר אגרנט: הפירוש שאנחנו נותנים היא כפי שאמרתי. סעיף 15 אינו

חל כאשר מדובר על עדות שהוא בעצמו מסר, או כאשר

מדובר על מוצג או מסמך שהוא היה צד לו, או שהוא יודע על תוכנו, או חייב לדעת על

תוכנו. איזה פרוטוקול, או זכרון-דברים של איזה דיון שהוא השתתף בו. יחד עם זאת,

כאשר יש מקרה כזה, אנחנו מוצאים לנכון, אם הצדק דורש זאת, לקרוא אותו בחזרה. כדי ש...

יחזן הבהרה. למרות שזה מדובר על מסמך שהוא חייב לדעת על תוכנו, או מדובר על דיון

שהוא השתתף בו, והפרוטוקול משקף את הדיון הזה. אז אנחנו, אם הצדק דורש זאת, מבקשים

אותו לתת את העדות שלו.

ד. אלעזר: אני אשאל שאלה בנוסח לא משפטי: האם פירושו של דבר

שהועדה במקרה דנן, תאמר לי, שהיא רוצה לשמוע ממני

הסבר נוסף בנושא זה או אחר, משום שהסעיף או המסמך או הדברים מפלילים אותי, או

שהם טענה נבדי?

היו"ר אגרנט: יכול לבוא מהמסמך הזה איזה מסקנה שהיא לחובתך. לאו -

דוקא. אבל בשלב זה אנחנו רוצים לקבל הסבר ממך ביחס למסמך

הזה.

ד. אלעזר: ואז אתם אומרים לי שאחם רוצים...היו"ר אגרנט: לכן אנחנו הצגנו לך שורה של שאלות שמסתמכים

כאן ומתיחסות כאן לדיונים שאתה השתתפת בהם

וכמה שאלות מבהירות אחרות. זה לא במסגרת סעיף 15 אנחנו מציגים את השאלות

י. ידין: מותר לי, לא כמשפטן לגנות להסביר ללא משפטן?

הדבר ברור או לא ברור?

ד. אלעזר: אני אשמח אם יהיה עוד הסבר.י. ידין: אנחנו פה קוראים אותך, לתת הסבר לכל מיני שאלות

שהיו. אתה שאלת את השופט אגרנט בתחילת העדות

על סעיף 15, כאשר קבלת את הסעיף הזה, לא נאמר לך פה - שקוראים אותך בהתאם לסעיף 15

5940

ר.ב.א

ועדת החקירה - 18.3.74

ישיבה ק"ה (אחה"צ)

העד: ר/א ד. אלעזר

י. ידין:

שאוּלֵי הִיוּ אַחֲרַיִם שֶׁכֵּן יָדְעוּ. הַשׁוֹפֵט אֲגֵרְנֵס רָצָה לְהַסְבִּיר, מֵהֵם הַקְרִטְרִיוֹנִים וְהַשִּׁיקוּלִים
שֶׁלֵּנוּ לְהַפְעֵלָת סַעִיף 15. סַעִיף 15, אֲנַחְנוּ מִפְעִילִים אוֹחוֹ כֹּאשֶׁר יֵשׁ עֵדוּת, הַכֵּל מְדוּבָר
עַל עֵדוּיוֹת לְכֹאוּרָה. כֹּאשֶׁר יֵשׁ עֵדוּת לְכֹאוּרָה שֶׁל מִיִּשְׁהוּ אַחֵר נֶגֶד הָעֵד הַמְסוּיִים, אִז כֹּאשֶׁר
קוֹרְאִים אֵת הָאִישׁ הַנִּידוּן, אוֹמְרִים לוֹ - אַתָּה בָּא לְפִי סַעִיף 15. אִם הֵיטָה עֵדוּת שֶׁל מִיִּשְׁהוּ נֶגֶד
בְּבִקְשָׁה חִקְרָא אֵת הָעֵדוּת, תַּחֲקוֹר אֵת הָעֵד, חַעֲשֶׂה מֵה שֶׁאַתָּה רוֹצֵה. אִם לְכֹאוּרָה יֵשׁ אִפְשָׁרוֹת
שֶׁאִדָּם יִמְצָא אִשֶׁשׁ בְּזֶה אוֹ אַחֵר לֹא מְכוּחַ עֵדוּת שֶׁל מִיִּשְׁהוּ אַחֵר, אִלָּא מְכוּחַ הָעֵדוּת שֶׁלוֹ,
מֵהַמְסַמְכִים שֶׁהוּא בְּעִצְמוֹ הַגִּישׁ וְכו' וְכו', אִז אִפְשָׁר לְקַרֹּא אֵת הָעֵד הַזֶּה וּלְשֹׂאֹל אוֹתוֹ
שֶׁאֵלוֹת שִׁבְהִיר אֵת דְּבָרָיו עֲצֻמוֹ, לֹא תַחַת סַעִיף 15, זֶה בְּרוּר?

ד. אלעזר: זה ברור

היו"ר אגרנט: אני מצטער מאד שאני לא הייתי כל כך בהיר.

י. ידין: אבל היית יותר מדוייק.

ד. אלעזר: אני אז שואל שאלה נוספת: האם אז נאמר לעד שההבהרות האלה

נשאלות משום שהם עלולות להיות לחובתו?

לנדוי: מסקנה לחובת העד יכולה לעלות מכל תשובה שהוא נותן.

ומכל שאלה שאנחנו שואלים בכונה שאני מקוה בדרך כלל גלויה,

לכן, גם מהדברים שנשאלו במכתב הזה. זה אני חושב שיהיו ברור, הלא איננו חוקרים

סתם, אנחנו רוצים לגלות משהו.

ד. אלעזר: אני חושב שהבנתי.

אני אשיב על השאלות שקבלתי אותם במכתב.